

V Bruseli 4. júna 2021
(OR. en)

9147/21

SOC 372
EMPL 278
ECOFIN 564
EDUC 221
SAN 359
GENDER 70
ANTIDISCRIM 70

POZNÁMKA

Od:	Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Európsky semester a) Posúdenie vykonávania odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2020 a v relevantných prípadoch na rok 2019 – Stanovisko Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a Výboru pre sociálnu ochranu (SPC) – schválenie

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené stanovisko na účely jeho schválenia Radou (EPSCO)
14. júna 2021.

Stanovisko EMCO a SPC k Európskemu semestru 2021

Preambula

Na základe ustanovení hláv IX a X Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ); mandátu uvedených výborov podľa článkov 150 a 160 a rozhodnutia Rady, ktorým sa zriaďujú uvedené výbory, vykonali Výbor pre zamestnanosť (EMCO) a Výbor pre sociálnu ochranu (SPC) analýzu vykonávania odporúčaní Rady pre jednotlivé krajiny na rok 2020 a častí relevantných odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2019 v oblasti zamestnanosti, sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia (**oddiel 2** tohto stanoviska). **Oddiel 1** obsahuje názory výborov na aspekty riadenia európskeho semestra.

Oddiel 1

Aspekty celkového riadenia cyklu európskeho semestra 2021 a názory na budúcnosť semestra

Posledných desať rokov je európsky semester rámcom pre koordináciu hospodárskych politík v EÚ, ktorý integrovaným spôsobom zahŕňa fiškálne a hospodárske politiky, politiky zamestnanosti a sociálne politiky.

Riadenie politiky zamestnanosti a sociálnej politiky je plne začlenené do európskeho semestra¹. Článok 148 ZFEÚ je základom viacerých úloh vyplývajúcich zo zmluvy, pričom vo všetkých zohrávajú kľúčovú úlohu výbory Rady EPSCO: usmernenia pre politiky zamestnanosti, spoločná správa o zamestnanosti, ako aj iné monitorovacie činnosti v oblasti zamestnanosti a sociálnej oblasti. V zmluve sa od členských štátov vyžaduje, aby prispievali ku „koordinovanej stratégii zamestnanosti“... „spôsobom zlučiteľným“ s hlavnými smermi hospodárskych politík (článok 146 ZFEÚ). Okrem toho sa v rozhodnutiach Rady, ktorými sa zriaďuje Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu, oba výbory vyzývajú, aby v rámci svojich právomocí prispievali ku všetkým aspektom európskeho semestra a podávali o nich správy Rade.

V súlade s článkom 148 ZFEÚ EMCO každoročne preskúmava opatrenia, ktoré členské štáty prijali v rámci vykonávania svojich politík zamestnanosti, z hľadiska usmernení pre politiky zamestnanosti stanovených v národných programoch reforiem (NPR) a o svojom preskúmaní informuje Radu. Výbor pre sociálnu ochranu na základe svojho mandátu vykonáva podobnú analýzu vykonávania reforiem v oblastiach, ktoré patria do jeho právomoci. Výsledky týchto monitorovacích činností sa oznamujú Rade a používajú sa v diskusii o odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, ktoré sa vydávajú členským štátom (pričom v cykloch 2019 a 2020 sa viac ako 40 % z nich týkalo výziev v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej politiky). Na základe uvedeného preskúmania a v spolupráci s Výborom pre sociálnu ochranu EMCO takisto poskytuje svoj príspevok k spoločnej správe o zamestnanosti určenej Európskej rade, ktorá sa venuje situácii v oblasti zamestnanosti v Únii a vykonávaniu usmernení pre politiky zamestnanosti.

Vypuknutie pandémie COVID-19 začiatkom roka 2020 si vyžiadalo **dočasné úpravy európskeho semestra**. Prebiehajúca kríza si vyžiadala mimoriadne opatrenia, ktorých výsledkom bolo zriadenie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) – bezprecedentného nástroja financovania investícií a reforiem s cieľom zmierniť hospodársky a sociálny vplyv krízy a podporiť inkluzívne a udržateľné oživenie hospodárstva, ako aj spravodlivú zelenú a digitálnu transformáciu.

¹ Právny základ európskeho semestra je stanovený v článku 121 ZFEÚ o koordinácii hospodárskych politík a v článku 148 o koordinácii politík zamestnanosti.

RRF mal vplyv na harmonogram aj výsledky európskeho semestra, čo zase ovplyvnilo proces mnohostranného dohľadu nad vývojom v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky. Napríklad za hlavné referenčné dokumenty reformných iniciatív členských štátov v tomto výnimočnom cykle semestra sa namiesto národných programov reforiem určili plány obnovy a odolnosti (RRP). Správy o jednotlivých krajinách na rok 2021 sa majú nahradiť posúdením uvedených RRP zo strany Komisie, zatiaľ čo nefiškálne odporúčania pre jednotlivé krajiny sa v roku 2021 ani nevydajú. Okrem toho sa mnohostranné preskúmania v roku 2021 v rámci EMCO a SPC uskutočnili pred uverejnením RRP, čo výborom neumožnilo dostatočne zohľadniť potenciál opatrení stanovených v RRP na riešenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny na roky 2019 – 2020 v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti. V procese riadenia RRF sa nepredpokladala žiadna formálna úloha Rady EPSCO a jej poradných orgánov, čo znamenalo výrazný odklon od predchádzajúcich rokov, keď sa EMCO a SPC zapájali do všetkých aspektov európskeho semestra, ktoré patria do ich pôsobnosti.

Za týchto okolností **EMCO a SPC naďalej monitorovali úsilie členských štátov o splnenie odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2020 a relevantných odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2019**. Otázky prierezového charakteru skúmali oba výbory spoločne, čo im umožnilo komplexne preskúmať spoločné výzvy a navrhnúť vhodné politické reakcie. Výbory výrazne rozšírili tradičné horizontálne diskusie a kládli väčší dôraz na mnohostranné a tematické aspekty svojej práce. Členským štátom to poskytlo ďalšie príležitosti hlbkovo diskutovať o tom, ako riešiť štrukturálne i vznikajúce výzvy, čím doplnili skúmanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny.

EMCO a SPC sa naďalej usilovali zapojiť do svojich činností súvisiacich s európskym semestrom aj **príslušné výbory a poradné orgány iných zložení Rady**. EMCO rokoval o odporúčaníach pre jednotlivé krajiny v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a zručností spoločne s výborom pre vzdelávanie, zatiaľ čo Výbor pre sociálnu ochranu sa usiloval o zapojenie pracovnej skupiny pre verejné zdravie na úrovni vysokých úradníkov prostredníctvom jej národných delegátov. Tieto interakcie posilnili politickú podstatu diskusií a viedli k holistickejšim úvahám o otázkach, ktoré patria so právomoci výborov EMCO a SPC.

Dočasne upravený proces semestra ovplyvnil interakciu s Výborom pre hospodársku politiku (EPC), sociálnymi partnermi a zástupcami organizácií občianskej spoločnosti. Najmä absencia nefiškálnych odporúčaní pre jednotlivé krajiny v roku 2021 **obmedzila príležitosti na spoločnú prácu výborov Rady EPSCO a Rady ECOFIN na semestri**. V apríli 2021 sa napriek tomu uskutočnila spoločná politická výmena názorov medzi EMCO a EPC o témach spoločného záujmu, ktoré sú dôležité aj pre riadenie európskeho semestra (akčný plán sociálneho piliera s osobitným zameraním na hlavné ciele EÚ a revidovaný sociálny prehľad; odporúčanie Komisie o účinnej aktívnej podpore zamestnanosti (EASE) a vykonávanie podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE)). Výbory Rady EPSCO budú naďalej hľadať ďalšie príležitosti na pravidelnú a užšiu spoluprácu medzi výbormi v ďalšom cykle semestra i mimo neho a budú naďalej žiadať o názory sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti.

EMCO a SPC zastávajú názor, že **európsky semester je naďalej účinným nástrojom koordinácie** na podporu udržateľného a inkluzívneho hospodárskeho rastu, konkurencieschopnosti, zamestnanosti, ako aj primeranej sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia, a to najmä počas súčasnej krízy. V záveroch Rady EPSCO o ročnej stratégii udržateľného rastu na rok 2021 ministri vyzvali na čo najskorší návrat k plnohodnotnému cyklu semestra, ktorý umožní komplexný mnohostranný dohľad v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky a zároveň posilní integrovanú koordináciu hospodárskych politík, politík zamestnanosti a sociálnych politík.

Pokiaľ ide o procesné úpravy týkajúce sa cyklu semestra 2021, členovia zastávajú názor, že zmeny vyvolané RRF boli odôvodnené. Zmenené požiadavky na podávanie správ umožnili členským štátom zamerať sa na naliehavé protikrizové politické reakcie a reformy. Tieto úpravy by však mali byť len dočasné a **členovia oboch výborov výrazne podporujú včasný návrat ku komplexnému procesu semestra, aby sa už v ďalšom cykle obnovili všetky jeho kľúčové prvky**.

Tieto dva výbory sa predovšetkým domnievajú, že **je nevyhnutné zabezpečiť primerané monitorovanie vývoja a politických opatrení v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky.**

Členovia zdôraznili silný výhľadový charakter procesu semestra a potrebu naďalej sa zameriavať na dlhodobejšie štrukturálne výzvy so širším rozsahom pôsobnosti, ktorý presahuje reformy a investície plánované v rámci RRP.

Z tohto hľadiska by **národné programy reforiem (NPR)** mali zostať príslušným nástrojom na podávanie správ o štrukturálnych reformách a pokroku pri vykonávaní odporúčaní pre jednotlivé krajiny, pričom posudzovanie vykonávania RRP by sa malo v plnej miere začleniť do procesu semestra. V tejto súvislosti **by sa malo lepšie zosúladiť prepojenie medzi NPR a RRP.** Keďže NPR zahŕňajú širší rozsah otázok v rámci komplexného procesu semestra, podávanie správ o vykonávaní RRP vrátane plnenia míľnikov a cieľov RRP by sa mohlo začleniť do NPR. Je dôležité vyhnúť sa duplicitě pri podávaní správ. Výbory EPSCO sa v súlade so svojím mandátom domnievajú, že by mali byť zapojené do diskusie o vykonávaní a monitorovaní RRP a NPR.

Výbory sa domnievajú, že aspekty **mnohostranného dohľadu** v rámci procesu semestra by sa mali zachovať. Od nasledujúceho cyklu by sa mali obnoviť komplexné a pravidelné **správy o jednotlivých krajinách** z predchádzajúcich cyklov ako základ pre výmenu informácií medzi Komisiou a členskými štátmi, pokiaľ ide o pokrok vo vykonávaní odporúčaní pre jednotlivé krajiny. EMCO a SPC tiež trvajú na tom, že by sa mali obnoviť nefiškálne **odporúčania pre jednotlivé krajiny**, okrem iného aj vzhľadom na význam otázok zamestnanosti a sociálnych otázok v programoch reforiem členských štátov. Mnohé členské štáty podporujú **odporúčania pre jednotlivé krajiny s viacročným rozmerom v určitých oblastiach politiky spolu s výročnými správami o jednotlivých krajinách a mnohostranným dohľadom.**

Spoločná správa o zamestnanosti (SSZ) by mala naďalej poskytovať ročný prehľad kľúčového vývoja v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti v Európskej únii vrátane reformného úsilia členských štátov. SSZ zostáva vhodným monitorovacím a analytickým nástrojom. V budúcnosti sa v jej rámci bude môcť naďalej skúmať vplyv pandémie na vývoj v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti, pričom sa rozšíri jej analytický základ integráciou nových hlavných cieľov EÚ a revidovaného sociálneho prehľadu a prípadne sa môže venovať pozornosť aj opatreniam zameraným na obnovu a odolnosť, ktoré členské štáty vykonávajú v kontexte svojich RRP. V budúcnosti by SSZ mala naďalej monitorovať vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti v súlade s mandátom stanoveným v zmluve a podávať správy o vykonávaní zásad sociálneho piliera, ktoré sa začlenili do usmernení pre politiky zamestnanosti. Relevantné sú stále aj ďalšie existujúce monitorovacie nástroje EMCO a SPC, ktoré by mali naďalej prispievať do procesu semestra.

EMCO a SPC tiež uvítali prepojenia na semester v **akčnom pláne Európskeho piliera sociálnych práv**. Hlavné ciele EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej politiky uvedené v tomto pláne reagujú na výzvy oboch výborov a ministrov z Rady EPSCO na nadviazanie na stratégiu Európa 2020. V nadväznosti na vyhlásenie z Porta² by sa hlavné ciele stanovené v akčnom pláne Európskeho piliera sociálnych práv mali na základe skúseností so stratégiou Európa 2020 plne začleniť do európskeho semestra.

² Európska rada, 8. mája 2021, vyhlásenie z Porta. Lídri EÚ na sociálnom samite v Porte privítali „*nové hlavné cieľové hodnoty EÚ [...] a revidovaný sociálny prehľad, ktoré sa navrhujú v uvedenom akčnom pláne a ktoré pomôžu monitorovať pokrok pri uplatňovaní zásad sociálneho piliera s prihliadnutím na rôzne vnútroštátne okolnosti, ako aj v rámci koordinácie politik v kontexte európskeho semestra*“.

Pokiaľ ide o budúcnosť, výbory uznávajú, že zo semestra 2021 možno vyvodiť pozitívne ponaučenia, ale opätovne zdôrazňujú, že **úloha Rady EPSCO a jej poradných orgánov** v procese semestra by mala zostať rovnaká ako počas minulých cyklov semestra v plnom súlade so zmluvou (článok 148 ZFEÚ) a príslušnými mandátmi oboch výborov. Vzhľadom na to, že semester sa stal rámcom riadenia RRF, ako aj akčného plánu pre Európsky pilier sociálnych práv, v budúcom procese semestra môže byť potrebné vykonať určité zmeny. Je však naďalej dôležité, aby **sa zachovala rovnováha medzi dočasnými cielemi úpravami súvisiacimi so začatím RRF a širším účelom semestra**. Úsilie o zefektívnenie a optimalizáciu budúcich cyklov semestra by malo zahŕňať **dialóg s členskými štátmi a riadnu diskusiu v príslušných zloženiach Rady a ich poradných orgánov**. V kontexte komplexného procesu semestra by sa mala ďalej posilniť spolupráca medzi poradnými výbormi Rady EPSCO a inými prípravnými orgánmi Rady, najmä Výborom pre hospodársku politiku, výborom pre vzdelávanie a pracovnou skupinou pre verejné zdravie na úrovni vysokých úradníkov. Malo by sa zabezpečiť aj ďalšie zapojenie sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti.

Oddiel 2:

Hlavné zistenia preskúmaní EMCO a SPC v rámci mnohostranného dohľadu zameraných na vykonávanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2020 a v relevantných prípadoch na rok 2019: Kríza bola katalyzátorom činnosti, ale prepájanie krátkodobých opatrení s dlhodobějšími štrukturálnymi reformami si vyžaduje ďalšie úsilie

Mnohostranný dohľad, ktorý zahŕňa partnerské preskúmanie úsilia členských štátov o vykonávanie reforiem, patrí k hlavným úlohám Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a Výboru pre sociálnu ochranu (SPC). V rámci európskeho semestra zohráva zásadnú úlohu, keďže umožňuje spoločné pochopenie vzájomne súvisiacich výziev a podporuje reformné úsilie členských štátov prostredníctvom výmeny poznatkov o politikách a najlepších postupov.

Vypuknutie pandémie COVID-19 si v roku 2020 vyžiadalo dočasnú úpravu európskeho semestra, ako aj zriadenie RRF a jeho začlenenie do procesu semestra. Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu prispôbili svoje činnosti súvisiace so semestrom a naďalej monitorovali úsilie členských štátov o vykonávanie reforiem prostredníctvom mnohostranných preskúmaní zameraných na odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2020 a relevantné prvky odporúčaní na rok 2019.

V prvej polovici roka 2021 vykonali EMCO a SPC 112 takýchto preskúmaní vrátane 14 preskúmaní v oblastiach spoločného záujmu, ktoré uskutočnili oba výbory spoločne. Preskúmania týkajúce sa vzdelávania, odbornej prípravy a zručností (spolu 26) vykonali EMCO spoločne s výborom pre vzdelávanie. Popri týchto preskúmaniach sa v roku 2020 vo forme spoločnej tematickej diskusie medzi EMCO a SPC prvýkrát zorganizovalo preskúmanie vykonávania odporúčaní Rady o integrácii dlhodobo nezamestnaných do trhu práce.

Pri všetkých preskúmaniach pre jednotlivé krajiny sa hodnotenia zakladali na správach členských štátov o najnovších prijatých opatreniach, po ktorých nasledovali posúdenia týchto opatrení zo strany ostatných členských štátov a Komisie. S cieľom zdôrazniť mnohostranný aspekt preskúmaní sa v roku 2021 posilnil tematický prvok vo forme podrobných diskusií o každej oblasti politiky, ktorá patrí do právomoci výborov. Tematická povaha týchto diskusií v oboch výboroch prispela k vypracovaniu horizontálnych záverov, ktoré sa uvádzajú v tomto oddiele.

Reformy v oblasti aktívnych politík trhu práce a verejných služieb zamestnanosti

Vo februári 2021 sa uskutočnilo 20 preskúmaní v oblasti aktívnych politík trhu práce a verejných služieb zamestnanosti. Dôraz sa kládol najmä na politické reakcie v súvislosti s pandémiou COVID-19, ako sú režimy skráteného pracovného času, a riešili sa aj štrukturálnejšie aspekty, ako je dosah na mladých ľudí a zraniteľné skupiny, ako aj účinnosť VSZ pri poskytovaní služieb nezamestnaným a uchádzačom o zamestnanie, najmä v súvislosti s pandémiou.

Vypuknutie pandémie prinútilo členské štáty, aby svoje úsilie zamerali na zmiernenie vplyvu krízy na pracovníkov, domácnosti a podniky. Ich reakcia zahŕňala kombináciu opatrení fiškálnej politiky, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky. Na podporu udržania zamestnania sa vo veľkej miere využívali režimy skráteného pracovného času a dotácie na mzdy. V niektorých prípadoch boli tieto systémy založené na existujúcich – hoci rozšírených a/alebo prispôbených – nástrojoch, v iných sa zaviedli nové opatrenia.

Vplyv pandémie bol asymetrický, a preto mal z hľadiska závažnosti rôznorodý vplyv na pracovnú silu. V dôsledku toho sa poskytovali rôzne formy finančnej pomoci najmä samostatne zárobkovo činným osobám alebo osobám s atypickými zmluvami vrátane sezónnych pracovníkov a iných zraniteľných skupín, pričom medzi tými, ktorí majú pracovnú zmluvu na určitú dobu, boli zvyčajne nadmerne zastúpení mladí ľudia a ženy. Napriek tomu včas poskytnutá podpora zohrala kľúčovú úlohu pri zmiernovaní celkového vplyvu krízy na úrovne zamestnanosti, zabezpečení udržania pracovných miest a pri tvorbe základov pre zvládnutie zmeny pracovného miesta. Vo viacerých členských štátoch sa protikrizové opatrenia navrhovali spoločne so sociálnymi partnermi.

Členské štáty posilnili aj aktívne politiky trhu práce, najmä pokiaľ ide o odbornú prípravu a poradenstvo pre uchádzačov o zamestnanie a pracovníkov, ktorým hrozí vysoké riziko straty zamestnania. Okrem opatrení zameraných na dotované zamestnanie sa zaviedli aj možnosti diaľkového vzdelávania, zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie, ako aj a digitálna odborná príprava s cieľom podporiť pracovníkov (vrátane dočasne prepustených pracovníkov) i uchádzačov o zamestnanie. Členské štáty tiež často uplatňovali pružné formy organizácie práce, ako je telepráca, hoci v niektorých prípadoch sa musel preskúmať vnútroštátny regulačný rámec. Dočasné úpravy sa vykonali aj v systémoch sociálnej ochrany.

Celkovo sa členské štáty vo všeobecnosti zaoberali prvkami odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré sa týkali zmiernenia vplyvu krízy na zamestnanosť, hoci vo väčšine hodnotených členských štátov je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na riešenie rastúcej nezamestnanosti mladých ľudí a na poskytovanie podpory zraniteľným skupinám.

Zdôraznili sa aj niektoré nedostatky, ktoré sa týkajú najmä politických reakcií na štrukturálne výzvy. Počas diskusie sa ukázalo, že vo viacerých členských štátoch kríza COVID-19 prerušila alebo spomalila vykonávanie reforiem v oblasti aktivácie a verejných služieb zamestnanosti. Pretrvávajú významné výzvy, pokiaľ ide o kapacitu a organizáciu VSZ; účasť uchádzačov o zamestnanie na aktívnych politikách trhu práce; účinnú a cieleňú podporu uchádzačov o zamestnanie, NEET a iné zraniteľné skupiny, ako sú osoby so zdravotným postihnutím a osoby s migrantským pôvodom, a odstraňovanie prekážok účasti na trhu práce. Vo väčšine členských štátov sú na prekonanie týchto problémov stále potrebné štrukturálne reformy založené na cieleňých prístupoch alebo v niektorých prípadoch je ich vykonávanie stále v počiatočnom štádiu. Napriek tomu sa vynaložilo alebo naplánovalo určité úsilie na zvýšenie počtu zamestnancov a zlepšenie technického vybavenia používaného vo VSZ, a to aj investovaním do digitalizácie služieb s cieľom zvýšiť ich kapacitu a zabezpečiť kontinuitu počas pandémie a po nej.

Dostupnosť finančných prostriedkov EÚ (najmä z ESF, SURE a REACT-EU) prispela k výraznému rozšíreniu vnútroštátnych zdrojov určených na vykonávanie režimov skráteného pracovného času a podobných opatrení na udržanie zamestnanosti a podporu uchádzačov o zamestnanie, ako aj opatrení na podporu kapacity VSZ. Napriek tomu boli vyjadrené obavy v súvislosti s dlhodobou situáciou po ukončení opatrení núdzovej podpory. To úzko súvisí aj s celkovým procesom hospodárskej reštrukturalizácie a s úlohou posúdiť životaschopnosť podnikov ako základom pre prispôbenie režimov skráteného pracovného času a podpory mzdových dotácií. V tejto súvislosti by sa mal zväžiť nedostatok zručností v niektorých odvetviach. Členské štáty takisto zvažujú nové reformy a investície v oblasti aktivačných opatrení, pričom využívajú fondy nástroja NextGenerationEU prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Existuje všeobecná zhoda v tom, že je potrebné zaviesť opatrenia na podporu premiestňovania pracovníkov na trhu práce, pričom sa osobitná pozornosť venuje pracovným vyhliadkam skupín, ktoré boli najviac postihnuté krízou, najmä mladých ľudí, žien, osôb so zdravotným postihnutím, ako aj osôb s migrantským pôvodom. V tejto súvislosti členské štáty považujú za jednu z hlavných priorít budúcich politických opatrení v súlade s digitálnou a zelenou transformáciou zavedenie a vykonávanie opatrení na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu.

Na posúdenie vplyvu pandémie a v prípade potreby na poskytnutie ďalšej podpory je potrebné nepretržité monitorovanie a hodnotenie vplyvu.

Reformy v oblasti účasti žien na trhu práce prostredníctvom prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) a dlhodobej starostlivosti

V apríli 2021 EMCO a SPC spoločne preskúmali relevantné odporúčania na rok 2019 pre štyri členské štáty a jedno odporúčanie na rok 2020 pre jeden členský štát v súvislosti s účasťou žien na trhu práce prostredníctvom prístupu k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve (VSRD) a dlhodobej starostlivosti, v prípade jedného členského štátu vrátane integrácie aktívnych politík trhu práce a sociálnych politík.

Z diskusie vyplynulo niekoľko spoločných politických výziev, a to aj v súvislosti s pretrvávajúcimi rozdielmi v zamestnanosti, vysokým podielom žien zamestnaných na kratší pracovný čas, rozdielmi v odmeňovaní a dôchodkoch žien a mužov a ich príčinami. Hoci významnú úlohu pri účasti žien na trhu práce zohrávajú opatrovateľské povinnosti, pretrvávajú tiež rodové stereotypy, ktoré majú značný vplyv na výsledky. Preto sa zdôraznil silný rodový rozmer v odvetví dlhodobej starostlivosti a jeho vplyv na formálnych pracovníkov i na neformálnych opatrovateľov.

Niektoré členské štáty poznamenali, že zvýšený podiel žien pracujúcich na kratší pracovný čas sa niekedy začína už pred založením rodiny a v priebehu času sa nemení. Pokiaľ ide o rozdiely v odmeňovaní a dôchodkoch žien a mužov, riešenie týchto rozdielov môžu podporiť rôzne prístupy k zvýšeniu transparentnosti na trhu práce, a to aj pomocou digitálnych a analytických nástrojov.

Členské štáty investovali do VSRD s cieľom zvýšiť dostupnosť a kvalitu služieb. Počas diskusie sa pripomenula aj relevantnosť barcelonských cieľov.

V diskusii o rodinných politikách podporujúcich účasť žien na trhu práce sa zdôraznila úloha služieb, najmä VSRD, spolu s dobre navrhnutými dávkami. Na zabezpečenie dostupnosti služieb môže byť dôležitá koordinácia medzi rôznymi úrovňami verejnej správy. Dávky sociálnej pomoci musia byť prepojené s aktivačnými politikami, čo si v niektorých prípadoch vyžaduje ďalšie úsilie členských štátov o zlepšenie koordinácie medzi rôznymi príslušnými štruktúrami verejnej správy. Všeobecnejšie povedané, na to, aby boli politiky účinné, je dôležitá koordinácia a spolupráca medzi rôznymi zainteresovanými stranami.

Niektoré členské štáty zreformovali rodičovské dovolenky a dávky a zvýšili dávky v otcovstve s cieľom zlepšiť rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Zdôraznil sa aj význam aktívnych politík trhu práce, ako aj osvetových opatrení prostredníctvom cielených služieb pre najzraniteľnejšie skupiny.

Z diskusie vyplynulo, že rozšírenie formálnych služieb dlhodobej starostlivosti môže byť účinným nástrojom na podporu účasti žien na trhu práce. Medzi relevantné politické opatrenia patrí okrem iného rozvoj domácej starostlivosti a komunitných služieb (napríklad centrá dennej starostlivosti).

Niektoré členské štáty vo veľkej miere využívajú na podporu investícií do VSRD a dlhodobej starostlivosti zdroje Európskeho sociálneho fondu (ESF) a niekoľko členských štátov plánuje využívať zdroje RRF. V tejto súvislosti sa zdôraznil význam udržateľnosti takýchto investícií.

Ako dôležitý prvok účinných politík sa zdôraznilo monitorovanie a hodnotenie politík.

Reformy v oblasti segmentácie trhu práce, miezd, zdaňovania práce a nedeklarovanej práce

Oblasti politiky, ktorá sa týka segmentácie trhu práce, miezd, zdaňovania práce a nedeklarovanej práce, majú naďalej štrukturálny význam, a to aj v súčasnom kontexte poznačenom výraznými zmenami v štruktúre zamestnanosti v dôsledku pandémie COVID-19. Vo februári 2021 uskutočnil EMCO preskúmania v týchto oblastiach politiky v deviatich členských štátoch, najmä pokiaľ ide o relevantné prvky odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2019.

Pandémia COVID-19 odhalila už existujúce slabé miesta na trhoch práce, pričom zánik pracovných miest v dôsledku pandémie postihol najmä sektory, v ktorých prevládajú menej isté formy zamestnania, medzi ktoré patrí samostatná zárobková činnosť, a neprimerane ovplyvňuje zraniteľné skupiny a mladých ľudí, a to aj z dôvodu ich nadmerného zastúpenia medzi pracovníkmi v neštandardných formách zamestnania. Štrukturálne výzvy sa preto počas krízy ešte viac zvýraznili. Je pravdepodobné, že ich možno prekonať politikami, ktoré riešia štrukturálne nedostatky, podporujú inkluzívnejšiu a udržateľnejšiu rast a riešia výzvy a príležitosti zelenej a digitálnej transformácie.

Pred krízou COVID-19 sa uskutočnilo niekoľko reforiem zameraných na riešenie segmentácie trhu práce, pričom pandémie v niektorých prípadoch spomalila tempo ich vykonávania alebo oslabila ich vplyv. V súčasnom kontexte sa naďalej vo veľkej miere využívajú režimy skráteného pracovného času a podpora samostatne zárobkovo činných osôb, pričom o tieto núdzové opatrenia je značný záujem. Aktívne politiky trhu práce sa takisto posilnili a prispôsobili vplyvu pandémie a zahŕňajú aj stimuly na zamestnávanie. Zdôraznilo sa, že kľúčom k úspešnému vykonávaniu týchto druhov opatrení je vhodná forma a dostatočná informovanosť zamestnávateľov. Je potrebný vyvážený prístup, aby sa zohľadnili aspekty vytvárania/zániku pracovných miest, ako aj potreba ďalšieho úsilia o zníženie segmentácie trhu práce. Popri potrebách týkajúcich sa kvality a prerozdeľovania pracovných miest sa musí zväžiť aj udržanie zamestnanosti a podpora tvorby pracovných miest.

V niektorých prípadoch existuje riziko, že protikrízové opatrenia by mohli odkloniť pozornosť od dlhodobých štrukturálnych prekážok k trvalejším typom zamestnania. V mnohých členských štátoch sú kľúčovými faktormi znižovania segmentácie trhu práce činnosti inšpektorátov práce, ako aj opatrenia na posilnenie ich kapacít. Na tento účel možno účinným spôsobom kombinovať motivačné opatrenia, ako sú dotácie na prijímanie zamestnancov, a demotivačné opatrenia vo forme pokút. Hoci je dôležité analyzovať a hodnotiť vplyv opatrení prijatých na zníženie segmentácie, uznalo sa, že to môže byť vzhľadom na vplyv prebiehajúcej pandémie COVID-19 zložité, najmä z dôvodu obmedzení a dôrazu na opatrenia prijímané v záujme udržania zamestnanosti.

Pokiaľ ide o rozdiely v odmeňovaní žien a mužov, je dôležité analyzovať základné príčiny a prijať holistické opatrenia, a to aj prispôbením systému dávok, ako sa preukázalo v jednom zo skúmaných prípadov.

Nástroje IKT môžu byť užitočné pri riešení segmentácie trhu práce, pri zvyšovaní informovanosti o jej nepriaznivých dôsledkoch, ako aj pri riešení rozdielov v odmeňovaní žien a mužov. Niekoľko členských štátov uviedlo, že opatrenia v tejto oblasti budú zahrnuté do národných RRP, zatiaľ čo v niekoľkých členských štátoch stále prebiehajú diskusie.

Pokiaľ ide o zdaňovanie práce, dosiahol sa pokrok v ďalšom znižovaní daňového zaťaženia práce, najmä v prípade nízkych a stredných príjmov, a to najmä prostredníctvom daňových úľav a zníženia sociálnych príspevkov. Niektoré opatrenia, ktoré sa nedávno zaviedli v členských štátoch, boli zamerané na podporu podnikov pri riešení krízy COVID-19 a môžu byť dočasné, hoci sa prijali aj trvalé opatrenia.

Vyjadрили sa obavy v súvislosti s tým, či sú tieto daňové zmeny v strednodobom horizonte fiškálne neutrálne, keďže sa dosiahol len malý pokrok pri presune zaťaženia na daňové základy, ktoré viac podporujú inkluzívny a udržateľný rast. Stále existuje priestor na takýto presun daňového zaťaženia, ktorý je v súčasnom kontexte relevantný, pretože by mohol prispieť k inkluzívnej obnove a podporiť zelenú transformáciu. Pretrvávajú ďalšie otázky týkajúce sa daňového systému, najmä osobitné medzery alebo neefektívnosť, ako aj faktory, ktoré odrádzajú druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti od práce. Tieto faktory sú tiež rodovým problémom, keďže druhými zárobkovo činnými osobami v domácnosti sú väčšinou ženy.

Pokiaľ ide o nedeklarovanú prácu, zdôraznil sa význam viacrozmerých stratégií a kľúčová úloha inšpektorátov práce a spolupráce medzi rôznymi orgánmi. Spomenula sa aj potreba prijať komplexné stratégie na riešenie rôznych a mnohostranných aspektov nedeklarovanej práce.

Niektoré členské štáty majú v úmysle zahrnúť opatrenia v týchto oblastiach do svojich plánov obnovy a odolnosti alebo využiť finančnú podporu z REACT-EU a ESF+.

Celkovo je potrebné zohľadniť zmeny, ktoré priniesla kríza COVID-19. Nová realita vyplývajúca z krízy spôsobila zastaranosť niektorých analytických nástrojov a koncepcií alebo si vyžiadala komplexnejšie analytické prístupy, keďže rozdiel medzi dočasným a trvalým zamestnaním už nie je jediným relevantným rozdielom. Ako problém, ktorý si bude vyžadovať ďalšie zváženie z hľadiska aspektov segmentácie, sa zdôraznil nárast nových foriem práce, najmä práce pre platformy.

V preskúmaní sa tiež zdôraznili relevantné politické reakcie zamerané na riešenie problémov v preskúmaných oblastiach politiky, t. j. potreba podporovať inšpektoráty práce pri riešení problému nedeklarovanej práce a segmentácie trhu práce; význam preskúmania právnych predpisov na ochranu zamestnanosti a regulačných medzier v záujme riešenia segmentácie; potreba holistickej inštitucionálnej stratégie, ktorá zahŕňa reformy daňového systému, politiky rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, investície do štruktúr starostlivosti o deti v ranom veku, rovnaké odmeňovanie a ďalšie politiky podporujúce rovnaké príležitosti v záujme zníženia rodových rozdielov.

Sociálny dialóg – pravidelné preskúmanie

EMCO uskutočnil v decembri 2020 spoločne s európskymi a vnútroštátnymi sociálnymi partnermi každoročné preskúmanie sociálneho dialógu. Toto preskúmanie zamerané na posúdenie pokroku pri vykonávaní relevantných odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2020 objasnilo aj zapojenie sociálnych partnerov v kontexte krízy COVID-19, ako aj prípravu národných programov reforiem (NPR) a plánov obnovy a odolnosti (RRP).

V dotknutých členských štátoch existujú rámce pre sociálny dialóg, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na stanovenie zmysluplného zapojenia sociálnych partnerov do tvorby politík a nadviazanie dobre fungujúceho sociálneho dialógu. Pretrvávajú vážne obavy, pokiaľ ide o praktické aspekty konzultácií so sociálnymi partnermi z hľadiska transparentnosti, včasnosti a zmysluplnosti, ako aj z hľadiska ich skutočného vplyvu na tvorbu politík. Zaznamenal sa určitý povzbudzujúci vývoj, najmä pokiaľ ide o intenzívnejšie zapojenie sociálnych partnerov do navrhovania protikrizových opatrení a stanovovania minimálnej mzdy. Niektoré členské štáty zapájajú sociálnych partnerov do navrhovania osobitných opatrení už v počiatočnej fáze.

Sociálni partneri sa domnievajú, že na zabezpečenie toho, aby sociálni partneri primerane prispievali k rozvoju politiky, sú stále potrebné pravidelnejšie a včasnejšie konzultácie. Pri konzultáciách so sociálnymi partnermi by vlády mohli takisto systematicky poskytovať spätnú väzbu o tom, ako sa zohľadnili ich návrhy.

Dôležitým cieľom zostáva budovanie kapacít sociálnych partnerov s dlhodobejším výhľadom. V tejto súvislosti sa zdôraznila osobitná úloha Európskeho sociálneho fondu, ako aj potreba pravidelného hodnotenia účinnosti takýchto investícií, a to aj z hľadiska kvality príspevkov sociálnych partnerov.

Reformy v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a zručností

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, aj v marci 2021 EMCO spoločne s výborom pre vzdelávanie preskúmal relevantné odporúčania pre jednotlivé krajiny v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a zručností. Toto preskúmanie sa týkalo 26 členských štátov a vo všeobecnosti zahŕňalo odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2020, ako aj relevantné prvky odporúčaní na rok 2019. V prípade troch členských štátov sa preskúmali len odporúčania pre jednotlivé krajiny na rok 2019 (alebo ich časti).

Reformné úsilie v oblasti vzdelávania a zručností prebiehalo už pred pandémiou a niektoré členské štáty v ňom pokračovali aj počas pandémie. V záujme zvládnutia krízy niekoľko členských štátov zvýšilo rozpočty na posilnenie investícií do vzdelávania a zručností, najmä do základných digitálnych zručností, infraštruktúry a online riešení, ako sú digitálne platformy, ktoré sa ukázali ako kľúčové prvky zachovania hladkého priebehu vzdelávania, odbornej prípravy a práce počas obdobia obmedzenia pohybu. Niektoré členské štáty v rámci tohto úsilia skúmajú aj inovatívne prístupy, ako sú digitálne poukazy a individuálne vzdelávacie účty.

Kríza COVID-19 prehĺbila existujúce výzvy súvisiace so vzdelávaním a zručnosťami. Obmedzenia pohybu a opatrenia na obmedzenie sociálnych kontaktov zvýraznili problémy súvisiace s digitálnou priepasťou a nerovnakým prístupom k vzdelávaniu a odbornej príprave. Možnosti zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie sa zároveň považujú za kľúčové prvky podpory obnovy, zvýšenia hospodárskej odolnosti a podpory digitálnej a zelenej transformácie. Napriek rastúcej nezamestnanosti sa zvýšil nedostatok určitých zručností a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, najmä v odvetví IKT.

Členské štáty majú tendenciu kombinovať reakciu na pandémiu COVID-19 s dlhodobou reakciou na štrukturálne výzvy, a to aj s cieľom podporiť účinnú zmenu postavenia na trhu práce smerom na kvalitnejšie pracovné miesta a zároveň riešiť výzvy, ktoré prináša digitálna a zelená transformácia. Značné investície a reformné úsilie sa vynaložili na všetkých úrovniach vzdelávania – vrátane VSRD, všeobecného vzdelávania, počiatočného a ďalšieho odborného vzdelávania a prípravy (OVP), vysokoškolského vzdelávania a vzdelávania dospelých. Členské štáty prijali aj opatrenia na to, aby systémy vzdelávania a odbornej prípravy viac zodpovedali potrebám trhu práce. Uskutočnili alebo naplánovali reformy na riešenie problémov súvisiacich s nerovnosťou vo vzdelávaní a odbornej príprave a na zmenšenie digitálnej priepasti.

Mnohé politické iniciatívy idú správnym smerom. Pokrok pri vykonávaní odporúčaní pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 je však nerovnomerný. V niektorých členských štátoch sú stále veľkým problémom určité štrukturálne výzvy, ktoré si vyžadujú ďalšie opatrenia, najmä pokiaľ ide o: predčasné ukončovanie školskej dochádzky; výsledky vzdelávania vo všeobecnom vzdelávaní a v odbornom vzdelávaní a príprave (aj v súvislosti s mierou podvýkonnosti a výsledkami programu PISA); nízku účasť na vzdelávaní dospelých; nedostatočnú kvalifikáciu pracovnej sily; sociálne a územné rozdiely v prístupe k vzdelávaniu, odbornej príprave, digitálnym zručnostiam a infraštruktúre. Počas preskúmania sa v tejto súvislosti zdôraznila zložitá situácia zraniteľných a znevýhodnených skupín, ako aj výzvy, ktorým čelia osoby so zdravotným postihnutím v sektore vzdelávania a pri prístupe na trh práce. Na dosiahnutie účinnejších a komplexnejších výsledkov reforiem je potrebná spolupráca medzi zainteresovanými stranami v sektore vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj v oblasti trhu práce a sociálnej politiky. Dôležitými zložkami reformného úsilia sú tiež monitorovanie a hodnotenie.

Okrem vnútroštátneho financovania niekoľko členských štátov už vo veľkej miere využíva alebo plánuje využívať na realizáciu potrebných reforiem dostupné finančné prostriedky EÚ, ako je Európsky sociálny fond plus a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. V tejto súvislosti je dôležité zabezpečiť komplementárnosť medzi rôznymi zdrojmi financovania.

Niekoľko členských štátov pripomenulo ciele a priority uznesenia Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030).

V súvislosti s národnými RRP a programovaním zdrojov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 EMCO vyzval aj na aktívne a pravidelné zapojenie sociálnych partnerov do prípravy a vykonávania príslušných reforiem politiky zamestnanosti a investičných opatrení.

Integrácia dlhodobo nezamestnaných do trhu práce – pravidelné preskúmanie

V novembri 2020 sa uskutočnilo preskúmanie **odporúčania Rady týkajúceho sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce**. Toto tretie polročné preskúmanie uskutočnili spoločne výbory EMCO A SPC s cieľom prediskutovať integrované politické reakcie v súvislosti s pandémiou COVID-19. V preskúmaní z roku 2020 sa skúmal vplyv pandémie na dlhodobo nezamestnaných a reakcie služieb zamestnanosti a sociálnych služieb zamerané na poskytovanie integrovaných služieb. Posudzovalo sa, ako členské štáty riešili výzvy, ktorým dlhodobo nezamestnaní čelili počas počiatočných fáz hospodárskej krízy, a aké opatrenia zaviedli na zabránenie nárastu dlhodobej nezamestnanosti, ako aj možné cesty k obnove³.

Pokiaľ ide o **služby zamestnanosti**, kríza COVID-19 najnegatívnejšie ovplyvnila individuálne poradenstvo alebo profilovanie, ako aj prístup k službám a ich dostupnosť. Najmenej bola ovplyvnená registrácia a integrované poskytovanie služieb. Vzhľadom na zdravotné a bezpečnostné aspekty mnohé členské štáty vyvinuli úsilie o presun služieb do online prostredia. Výsledky však boli zmiešané, okrem iného aj v dôsledku nerovného prístupu dlhodobo nezamestnaných a neaktívnych osôb k online službám, najmä v prípade osôb s nižšími zručnosťami v oblasti IKT.

Pokiaľ ide o **sociálne služby**, z preskúmania vyplynulo, že pandémia negatívne ovplyvnila poskytovanie služieb, najmä tých, ktoré si vyžadujú osobný kontakt. Podpora pre ľudí v najzraniteľnejších situáciách sa do určitej miery zachovala, zameriavala sa však najmä na prístup k dávkam sociálnej pomoci a na kontinuitu ich poskytovania. Pre niektoré členské štáty boli jednou z prioritných cieľových skupín poberatelia minimálneho príjmu. Zdá sa, že najmenej je ovplyvnená registrácia a integrácia služieb. Niektoré členské štáty vyvinuli ďalšie úsilie na zlepšenie prístupu k dávkam.

³ Kľúčové posolstvá sa Rade EPSCO zaslali osobitne (v januári 2021), pozri 5623/21.

Mnoho členských štátov poukázalo tiež na neistotu, pokiaľ ide o dlhodobejšie následky prebiehajúcej krízy na podporu dlhodobo nezamestnaných osôb, vzhľadom na to, že aktuálna reakcia sa zameriava najmä na bezprostredné účinky krízy na stratu pracovných miest a zachovanie zamestnanosti. V tejto situácii sa úsilie o vykonávanie politiky v strednodobom až dlhodobom horizonte bude musieť zamerať na dokončenie programov a opatrení, ktoré sa v dôsledku pandémie COVID-19 prerušili alebo odložili, ako aj na cieľnú kombináciu služieb pre dlhodobo nezamestnaných a ich integrované poskytovanie.

Reformy v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia

Kríza COVID-19 výrazne pripomenula význam systémov sociálnej ochrany pri zmierňovaní hospodárskych a sociálnych účinkov zníženej hospodárskej aktivity a pri podpore sociálneho začlenenia zraniteľných skupín obyvateľstva. Hoci systémy sociálnej ochrany v plnej miere plnili úlohu automatických stabilizátorov a chránili živobytie mnohých ľudí, kríza poukázala aj na štrukturálne nedostatky v primeranosti a pokrytí opatrení sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia. Núdzové opatrenia zavedené na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni pomohli predísť obrovskej sociálnej kríze v celej Európe.

V roku 2020 dostalo v rámci európskeho semestra odporúčanie pre jednotlivé krajiny týkajúce sa sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia 21 členských štátov. Hoci mnohé z týchto odporúčaní boli vydané v súvislosti s krízou COVID-19, vo väčšine z nich sa zohľadnili aj štrukturálne výzvy, ktoré existovali už predtým a na ktoré sa poukázalo už v predchádzajúcich cykloch semestra, najmä v odporúčaní na rok 2019. Tieto odporúčania sa zaoberali výzvami v oblastiach zabezpečenia prístupu k sociálnej ochrane pre všetkých (napr. BG, CY, IT, NL, PT, RO, SI, SK); primeranosti a pokrytí dávok na podporu príjmu v kombinácii s prístupom k sociálnym a základným službám (BG, EE, ES, HR, HU, LT, LV, PL, PT, RO, SK), a to aj s osobitným dôrazom na posilnenie spolupráce medzi VSZ a sociálnymi službami (EE, ES, HU, SK); poskytovania bývania (IE) a cenovo dostupného a kvalitného VSRD, a to aj v kontexte podpory účasti žien na trhu práce (AT, CZ, IT, PL). Výzvy spoločného záujmu skúmali výbory EMCO a SPC spoločne.

V reakcii na nárast pandémie všetky skúmané členské štáty prijali núdzové opatrenia na posilnenie a udržanie „normálneho“ fungovania svojich **systémov sociálnej ochrany**, často popri prebiehajúcich reformách. Takéto opatrenia zahŕňali zmiernenie podmienok oprávnenosti; dočasné zavedenie nových dávok; rozšírenie existujúcich systémov podpory; ako aj zavedenie núdzových opatrení na poskytnutie primeraného náhradného príjmu pracovníkom.

Kríza zároveň vo viacerých členských štátoch odhalila nedostatky v prístupe k systémom sociálnej ochrany a v pokrytí týchto systémov, ktoré existovali už predtým. Preskúmania SPC potvrdili, že nie všetky skupiny obyvateľstva boli účinne chránené a že viaceré skupiny (najmä samostatne zárobkovo činné osoby a pracovníci s neštandardnými zmluvami) stále čelia ťažkostiam, keďže často žijú vo väčšej ekonomickej neistote s obmedzenejším prístupom k sociálnej ochrane. Dočasné núdzové opatrenia, ako sú režimy skráteného pracovného času, do ktorých sa investovali značné finančné zdroje, nepriniesli rovnaké výhody všetkým kategóriám pracovníkov. Preskúmania navyše ukázali, že dočasné opatrenia nemôžu nahradiť potrebu rozšíriť sociálnu ochranu na tých, ktorí nie sú krytí na trvalejšom základe. Bude potrebné vyvinúť väčšie úsilie na štrukturálne riešenie pokrytia, primeranosti a prevoditeľnosti práv na sociálnu ochranu v súlade s odporúčaním Rady o prístupe k sociálnej ochrane.

Kríza odhalila aj existujúce nedostatky v poskytovaní **dávok sociálnej pomoci**. Mnohé členské štáty prijali dočasné opatrenia na podporu príjmu domácností v zraniteľnej situácii. Tieto opatrenia spočívali v zmiernení kritérií oprávnenosti; zjednodušení administratívnych postupov; zvýšení úrovne dávok; poskytovaní dodatočných vecných dávok alebo zlepšení služieb. Reakcie členských štátov súvisiace s krízou zdôraznili význam primeranej ochrany príjmov. Mnohostranné preskúmania potvrdili potrebu ďalších štrukturálnych reforiem v tejto oblasti. Silnejšia ochrana minimálneho príjmu by mohla podporiť obnovu a tým, že by pôsobila ako účinný automatický stabilizátor, by zvýšila odolnosť hospodárstiev a spoločností voči budúcim krízam. Pokiaľ ide o budúcnosť, členské štáty by mali zintenzívniť úsilie o zvýšenie účinnosti poskytovania primeranej podpory príjmov, ktoré musí byť dobre prepojené s prístupom k vysokokvalitným sociálnym službám a inkluzívnym trhom práce v súlade s prístupom aktívneho začleňovania.

Poskytovanie **sociálnych služieb** je po pandémii COVID-19 pod obrovským tlakom, pretože ich poskytovanie výrazne ovplyvnili opatrenia na obmedzenie pohybu, nedostatok personálu, komunikačné problémy a ťažkosti pri koordinácii so zainteresovanými stranami. Využívanie online nástrojov a iných IKT pomohlo zabezpečiť nepretržité poskytovanie týchto služieb. Zároveň však faktory, ako sú sociálno-ekonomické postavenie, vek príjemcov, územné nerovnosti a nedostatok infraštruktúry, komplikovali poskytovanie služieb najzraniteľnejším osobám. Hoci sa v preskúmaníach SPC uznal potenciál nových technológií pri rozvoji sociálnych služieb v dnešných rýchlo sa digitalizujúcich spoločnostiach, členské štáty by mali zohľadniť osobitné potreby najzraniteľnejších osôb a ich väčšiu potrebu osobného kontaktu pri využívaní služieb. Je potrebné pokračovať v úsilí o posilnenie účinnej spolupráce a koordinácie medzi poskytovateľmi služieb s cieľom zabezpečiť, aby mali ľudia k dispozícii jednotné kontaktné miesto na prístup k príslušnej podpore. Na tento účel by sa mohla ďalej posilniť kapacita príslušných poskytovateľov a koordinácia ich činností.

Čiastočné alebo úplné zatvorenie škôl a zariadení starostlivosti o deti počas pandémie mohlo prehĺbiť existujúce nerovnosti pri využívaní **vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve (VSRD)**. V reakcii na krízu COVID-19 a zatvorenie škôl a zariadení starostlivosti o deti mnohé členské štáty zaviedli núdzové opatrenia na podporu **rodičov a opatrovateľov**, ako napríklad dodatočné a dočasné finančné dávky a nepretržité poskytovanie starostlivosti o deti pracovníkom v kritickom povolaní. Medzi štrukturálne opatrenia prijaté členskými štátmi na rozšírenie účasti a zlepšenie kvality VSRD patrí zníženie veku povinného predškolského vzdelávania alebo zabezpečenie univerzálneho bezplatného prístupu k predškolskému vzdelávaniu, výstavba a renovácia materských škôl, ako aj zvýšenie príspevku na školné na navštevovanie materskej školy. Naďalej bude potrebné vynakladať cielené úsilie na podporu detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením.

Ukázalo sa, že prebiehajúca kríza má **silný rodový rozmer**. V dôsledku zatvorenia škôl počas pandémie sa zvýšilo zaťaženie vyplývajúce z (neplatennej) starostlivosti v prípade žien i mužov, ale ženy boli zasiahnuté výraznejšie. Nedostatočné (alebo obmedzené) poskytovanie VSRD zase znížilo podporu účasti rodičov (najmä žien) na trhu práce, ktorá zostáva jedným z najúčinnějších spôsobov riešenia základných príčin chudoby detí.

V EÚ sa stáva čoraz väčším problémom nedostatok cenovo dostupného bývania, **bezdomovectvo a vylúčenie z bývania**. Pandémia spôsobila ďalšie zvýšenie miery bezdomovectva, pretože kríza sťažila mnohým domácnostiam platenie primeraného bývania a zároveň narušila výstavbu nových domov. Obzvlášť postihnutí boli vlastníci s nízkymi príjmami a súkromní nájomcovia, ale zvýšené náklady na bývanie a údržbu zaťažili aj ľudí s priemerným príjmom.

Opatrenia na ochranu nájomcov a držiteľov hypoték zahŕňali poskytnutie úľavy na platby za bývanie, hypotekárne úvery a iné výdavky na domácnosť, pozastavenie vyst'ahovaní počas trvania krízy a nové bezúročné úvery jednotlivcom. Niektoré členské štáty tiež zintenzívnili svoje podporné a opatrovateľské služby pre bezdomovcov rozšírením útulkov, premenou nočných útulkov na denné a distribúciou balíkov pomoci (potravinové a hygienické výrobky). V očkovacích plánoch členských štátov by sa malo primerane myslieť aj na ľudí z útulkov a bezdomovcov, ktorí nežijú v útulkoch. Štrukturálne úsilie zamerané na riešenie bezdomovectva a vylúčenia z bývania by malo uprednostňovať integrované prístupy, ktoré kombinujú prevenciu, rýchly prístup k trvalému bývaniu a poskytovanie podporných služieb. Je tiež potrebné urýchliť výstavbu nových sociálnych bytov.

Reformy v oblasti dôchodkov

Dôchodky sú vzhľadom na svoju vysokú rozpočtovú váhu a rastúci sociálny význam v kontexte starnúcich spoločností a meniacich sa trhov práce v Európe oblasťou záujmu od úplného začiatku európskeho semestra. V posledných rokoch dostávajú odporúčania týkajúce sa fungovania dôchodkového systému približne tri štvrtiny členských štátov. Osobitné okolnosti a mimoriadna povaha krízy COVID-19 v roku 2020 viedli k tomu, že Rada nevydala žiadne odporúčanie pre jednotlivé krajiny týkajúce sa dôchodkov, hoci v odôvodneniach týchto odporúčaní sa dôchodkové problémy identifikovali. SPC v reakcii na to upravil svoj prístup preskúmania a zvyčajné preskúmania jednotlivých krajín v tejto oblasti politiky sa uskutočnili prostredníctvom tematickej diskusie.

Počas tejto diskusie sa ukázalo, že vo všetkých členských štátoch verejné dôchodky naďalej zaručujú väčšine dôchodcov stabilný zdroj príjmov. V tejto súvislosti možno očakávať, že kríza COVID-19, ktorá má značný vplyv na trhy práce a finančné trhy, bude mať vplyv aj na príjmy v starobe a vytvorí ďalší tlak na financovanie dôchodkových systémov, na ktorých sa účinky pandémie zatiaľ plne neprejavili.

Napriek relatívne obmedzenému vplyvu pandémie na dôchodkové systémy v krátkodobom horizonte existuje niekoľko dlhodobých výziev, ktoré súvisia so zachovaním primeranosti a udržateľného financovania dôchodkov v kontexte starnúcej spoločnosti, meniaceho sa hospodárstva a trhu práce. Vzhľadom na zložitosť týchto výziev členské štáty vykonávajú reformy v kontexte viacročných cyklov.

Najbežnejší prístup v predchádzajúcich reformách sa sústredil na zvýšenie skutočného veku odchodu do dôchodku. V posledných rokoch členské štáty zvýšili zákonný vek odchodu do dôchodku, obmedzili prístup k predčasnému odchodu do dôchodku, revidovali požiadavky na príspevky a posilnili (de)motivačné faktory na podnietenie neskoršieho odchodu do dôchodku. Čoraz rozšírenejšie sú flexibilné spôsoby odchodu do dôchodku zamerané na uľahčenie dlhšieho pracovného života a odrádzanie od predčasného odchodu do dôchodku. Mnohé reformy zahŕňali zavedenie mechanizmov automatickej úpravy, ktoré priamo prepájajú kľúčové dôchodkové parametre, ako je vek odchodu do dôchodku alebo dávky, s demografickými zmenami.

Nedávne reformy tiež naznačujú trend postupného ukončovania osobitných dôchodkov, ktoré poskytujú preferenčné zaobchádzanie určitým skupinám obyvateľstva. Niektoré reformy zlepšili prístup k dôchodkovým systémom pre osoby vykonávajúce iné druhy práce ako trvalé zamestnanie na plný úväzok, stále však pretrvávajú výrazné rozdiely. Niektoré reformy sa zamerali aj na úlohu doplnkových alebo súkromných dôchodkov pri zabezpečovaní príjmu v starobe.

Z tematickej diskusie SPC vyplýva, že napriek prijatým opatreniam bude potrebné ďalšie úsilie na riešenie výziev v oblasti primeranosti a udržateľnosti, ktorým čelia dôchodkové systémy v celej EÚ. Členské štáty by mali pokračovať v prijímaní opatrení zameraných na predĺženie pracovného života. Úsilie o úpravu veku odchodu do dôchodku alebo požiadaviek na kariérny postup, dávok alebo akumulčných mier, aby odrážali zvyšujúcu sa strednú dĺžku života, by sa malo doplniť pružnými formami organizácie práce vrátane možnosti kombinovať dôchodky s príjmom z práce. Správanie pracovníkov môže ovplyvniť zvyšovanie informovanosti a zatraktívnenie dôchodkových systémov pre ľudí v skoršej fáze ich kariéry. Presadzovanie dlhšieho pracovného života by teda malo začať v skoršej fáze kariéry, a nie až vtedy, keď sa daná osoba blíži k veku odchodu do dôchodku. Svoju úlohu budú naďalej zohrávať daňové stimuly pre odklad odchodu do dôchodku alebo pre investovanie do doplnkových dôchodkov, hoci je potrebné starostlivo posúdiť ich distribučný účinok.

Zabezpečenie dlhšieho pracovného života je zároveň prierezovou otázkou, ktorú je potrebné presadzovať prostredníctvom opatrení vo viacerých oblastiach politiky. Základným predpokladom je, aby trhy práce umožňovali predĺženie pracovného života – to zahŕňa možnosti celoživotného vzdelávania a zabezpečenie pružného, zdravého a bezpečného pracovného prostredia, ktoré zodpovedá potrebám starších pracovníkov. Na to, aby sa starším pracovníkom uľahčilo zotrvanie v práci, je potrebný prístup k vysokokvalitným zdravotným a sociálnym službám. Dôležitými faktormi rozvoja stratégií pre dlhší pracovný život sú naďalej posilnená spolupráca vo všetkých politikách a zapojenie sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti.

Preskúmania SPC takisto ukázali, že pracovníci v neštandardnom zamestnaní a samostatne zárobkovo činné osoby sú naďalej nedostatočne chránení, čo oslabuje primeranosť dôchodkových systémov aj ich príspevkovú základňu. Tieto skupiny, ako aj osoby s nižším príjmom vo všeobecnosti, majú aj obmedzenejší prístup k doplnkovým dôchodkovým systémom. Je preto potrebné vytrvalo sa usilovať o to, aby sa pre takýchto pracovníkov zabezpečilo primerané pokrytie a príležitosti na nadobudnutie dôchodkových práv v nadväznosti na odporúčanie Rady o prístupe k sociálnej ochrane⁴, ako aj o to, aby sa dôchodkové systémy prispôbili meniacemu sa charakteru práce s cieľom lepšie chrániť všetkých pracovníkov.

⁴ Odporúčanie Rady z 8. novembra 2019 o prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov a samostatne zárobkovo činné osoby.

Minulé reformy v priemere pomohli stabilizovať dlhodobé výdavky na dôchodky, často však na úkor budúcej primeranosti dôchodkov. Preto zostáva veľkou výzvou zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky na poskytovanie primeraných dôchodkových dávok a primeraného dôchodkového pokrytia. Z diskusií vyplynulo, že vo viacerých členských štátoch dochádza k posunu od financovania prostredníctvom príspevkov k financovaniu založenému na daniach. Vzhľadom na rozdielne vnútroštátne okolnosti si dosiahnutie sociálnych cieľov dôchodkových systémov pri zachovaní udržateľnosti môže v členských štátoch vyžadovať rôzne prístupy k financovaniu.

Na základe týchto pripomienok SPC vyzýva na rozsiahlu a otvorenú diskusiu o tom, ako môžu dôchodkové systémy a systémy sociálnej ochrany vo všeobecnosti podporovať primerané dávky v kontexte starnúceho obyvateľstva a meniacich sa trhov práce. Podrobnejšia analýza kľúčových spoločných výziev je k dispozícii v spoločnej správe o primeranosti dôchodkov z roku 2021, ktorú vypracovali Výbor pre sociálnu ochranu a Európska komisia.

Reformy v oblasti zdravotnej starostlivosti

Pandémia COVID-19 vystavila vnútroštátne systémy zdravotnej starostlivosti bezprecedentnému tlaku, pričom odhalila existujúce štrukturálne nedostatky a zdôraznila potrebu vo všetkých členských štátoch zlepšiť ich pripravenosť lepšie reagovať na krízové situácie. V európskom semestri 2020 sa preto kládol silný dôraz na reformy v oblasti zdravotnej starostlivosti, pričom všetky členské štáty dostali odporúčania pre jednotlivé krajiny zamerané na riešenie odolnosti ich systémov.

Okrem toho sa v závislosti od členského štátu pozornosť zamerala aj na: nedostatok pracovnej sily a pracovné podmienky (BG, HR, CY, CZ, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, RO, SK, SI, ES, SE); dostupnosť kritického zdravotníckeho vybavenia a infraštruktúry (BE, DK, EE, ES, FR, HU, IT, LV, LT, MT, RO, SK, SI, ES, SE); prístupnosť, kvalitu a dostupnosť starostlivosti (BG, CY, EL, HR, EE, FI, LT, LV PT, RO); zdravotnú infraštruktúru pre elektronické zdravotníctvo, ako aj jeho zavádzanie (HR, CZ, FR, DE, ES, LU, LV, NL, PL); presun starostlivosti z nemocnice do ambulantného prostredia (AT, CZ, EE, HU, IE, MT, SK); celkovú koordináciu, riadenie a integráciu starostlivosti (HR, CZ, FI, IT, LU, SK); ako aj finančnú kapacitu systému zdravotnej starostlivosti (BG, LV, PL).

Preskúmania SPC zamerané na jednotlivé krajiny a špecializovaná tematická diskusia potvrdili, že po vypuknutí pandémie COVID-19 všetky členské štáty prijali núdzové opatrenia na podporu fungovania svojich systémov zdravotnej starostlivosti. **Financovanie zdravotníctva sa výrazne zvýšilo** prerozdelením finančných prostriedkov z iných položiek štátneho rozpočtu, ako aj z viacerých nástrojov EÚ. Dodatočné finančné prostriedky sa využili na rozšírenie kapacity intenzívnej starostlivosti a zabezpečenie dostupnosti kritických zdravotníckych potrieb a zdravotníckeho personálu. Viaceré členské štáty prijali aj opatrenia na odškodnenie nemocníc, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a príslušných inštitúcií za finančné straty spôsobené zmenami v dopyte po lekárskom ošetrovaní a jeho ponuke v súvislosti s pandemiou COVID-19, ako sú napríklad nemocničné lôžka, ktoré zostali neobsadené v dôsledku odkladu plánovanej liečby z dôvodu krízy.

Kríza tiež ukázala, že viaceré členské štáty čelia **štrukturálnemu nedostatku pracovníkov v zdravotníctve, ktorý je potrebné riešiť**. Všetky členské štáty zaviedli na začiatku pandémie mimoriadne opatrenia na podporu obmedzenej ponuky zdravotníckeho personálu. Vo viacerých členských štátoch dostali zamestnanci nemocníc v prvej línii dodatočnú odmenu a zriadili sa podporné služby v oblasti duševného zdravia. Zintenzívnili sa možnosti odbornej prípravy s cieľom uľahčiť preradenie zamestnancov a na plnenie určitých neklinických úloh sa nasadili študenti medicíny, dobrovoľníci a vojenský personál.

Zmeny sa vykonali aj v úlohách a povinnostiach pracovníkov v zdravotníctve na individuálnej a organizačnej úrovni. V nemocniciach boli zamestnanci presmerovaní a preradení na riešenie pandémie. Zrevidovala sa organizácia poskytovania starostlivosti o pacientov s inými ochoreniami ako COVID-19 s cieľom optimalizovať klinické úlohy. V mnohých krajinách sa aspoň dočasne rozšírila úloha komunitných farmaceutov a všeobecných lekárov, aby sa znížila potreba konzultácií s lekármi pre pacientov s inými ochoreniami ako COVID19. S cieľom riešiť výzvy v oblasti pracovnej sily v dlhodobom horizonte mnohé členské štáty oznámili opatrenia zamerané na financovanie vytvárania ďalších pracovných miest v oblasti zdravotnej starostlivosti; zvýšenie atraktívnosti zdravotníckeho povolania a ponúkanie dodatočnej odbornej prípravy a príležitostí na špecializáciu súčasným pracovníkom. Bezprostredne po pandémii je potrebné starostlivo zvážiť zaťaženie zdravotníckych pracovníkov z dôvodu nahromadenia plánovaných lekárskeho zákrokov, ktoré sa odložili z dôvodu krízy.

Kríza poukázala na **význam silných záchranných sietí** na poskytovanie prístupu k zdravotnej starostlivosti najzraniteľnejším osobám, ako aj na **strategickú potrebu účinnej koordinácie medzi sociálnymi systémami a systémami zdravotnej starostlivosti**. Zdá sa, že opatrenia členských štátov zamerané na poskytovanie finančnej podpory, ako aj na zabezpečenie nepretržitého prístupu k zdravotnej starostlivosti zmiernili, ale neodstránili vplyv pandémie na najzraniteľnejšie skupiny, ktoré doteraz nesú bremeno vplyvu pandémie na zdravie. Okrem toho dôraz na pacientov s ochorením COVID-19 a na urgentnú starostlivosť, ktorú potrebovali, v počiatočnej fáze pandémie mohol viesť aj k tomu, že sa menšia pozornosť venovala hlavným sociálnym faktorom zodpovedným za väčšiu zraniteľnosť z hľadiska zlého zdravia, medzi ktoré patrí napríklad osamelosť, nezdravý životný štýl a fyzické prostredie, ako aj iné sociálne problémy, ako napríklad situácia v oblasti bývania, dlhy a stres.

V období po pandémie by členské štáty mali obnoviť **dôraz na prevenciu a propagáciu zdravia**, ako aj posilniť úsilie o **zlepšenie poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti**. Mohli by sa tým nielen podporiť lepšie výsledky v oblasti zdravia obyvateľstva, ale aj zmierniť potreba špecializovaného zdravotníckeho personálu a nákladnej nemocničnej starostlivosti. Takisto je naďalej veľmi dôležité, aby sa krátkodobá podpora premietla do opatrení, ktorými sa dosiahne dlhodobé zlepšenie v súlade s Európskym pilierom sociálnych práv. Mnohé aspekty, ktoré by sa mohli využiť na tento účel, sa nachádzajú mimo oblasti zdravia, ako sú napríklad práca a pracovná sila, vzdelávanie, fyzické životné prostredie a sociálne zabezpečenie. Znamená to, že je potrebná intenzívnejšia **medzisektorová spolupráca** medzi ministerstvami, ale aj inými zainteresovanými stranami.

Pandémia COVID-19 bola aj **katalyzátorom inovácie**. Úsilie obmedziť šírenie vírusu a zároveň zachovať kvalitu služieb primárnej zdravotnej starostlivosti viedlo vo všetkých členských štátoch k bezprecedentnému nárastu využívania telemedicíny a iných digitálnych riešení. Zvýšené využívanie telemedicíny, ktorou možno nahradiť fyzické návštevy a zjednodušiť posudzovanie potrieb v oblasti služieb, má potenciál zlepšiť prístup k lekárskej starostlivosti, znížiť celkové náklady a regionálne nerovnosti v prístupe a prispieť k riešeniu nedostatku pracovníkov v zdravotníctve.

Inovácie v oblasti poskytovania služieb zdravotnej starostlivosti môžu však zároveň predstavovať hrozbu zväčšenia digitálnej priepasti v súvislosti s obmedzenými digitálnymi zručnosťami a problémami s prístupom k IT. To by mohlo mať negatívny vplyv na sociálne skupiny so znevýhodneným sociálno-ekonomickým postavením alebo na ľudí v oblastiach s menej rozvinutou digitálnou infraštruktúrou. Takýmto skupinám je potrebné poskytovať dodatočné informácie a podporu, aby sa zabezpečilo, že sa na ne nezapadne. Na podporu prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých môže byť potrebné zachovať zmiešaný prístup s kombináciou digitálneho a fyzického poskytovania zdravotníckych služieb.

Z dlhodobého hľadiska niekoľko členských štátov pokračuje vo **vykonávaní reforiem zdravotnej starostlivosti**, ktoré sa začali už pred pandémiou. Iné predstavili nové komplexné plány reforiem systému zdravotnej starostlivosti, v ktorých sa predpokladajú významné nové investície do sektorov zdravotnej a dlhodobej starostlivosti počas niekoľkých rokov a s podporou financovania EÚ. Niekoľko členských štátov tiež zriadilo vyšetrovacie výbory, ktoré majú vyvodit' ponaučenia z krízy. Konanie na základe výsledkov týchto vyšetrovaní môže viesť k zlepšeniu opatrení v rámci pripravenosti na ďalšie krízy.

Reformy v oblasti dlhodobej starostlivosti

Silný vplyv pandémie COVID-19 na poskytovanie dlhodobej starostlivosti zdôraznil potrebu preskúmať vývoj v tomto sektore. V roku 2020 dostali odporúčania pre jednotlivé krajiny zamerané na zlepšenie prístupu a posilnenie odolnosti ich systémov dlhodobej starostlivosti tri členské štáty (FI, PT, SI). Ďalšie otázky, ako sú udržateľnosť, nákladová efektívnosť, prístup, cenová dostupnosť a kvalita starostlivosti, sa uviedli v odôvodneniach odporúčaní na rok 2020 pre viaceré členské štáty.

Preskúmania SPC a súvisiace tematické diskusie potvrdili, že pandémia výrazne zasiahla systémy dlhodobej starostlivosti. Úmrtnosť v opatrovateľských zariadeniach predstavovala významnú časť všetkých úmrtí súvisiacich s ochorením COVID-19 z dôvodu vysokej zraniteľnosti ich používateľov voči tomuto ochoreniu, ako aj – najmä v prvých mesiacoch vypuknutia nákazy – z dôvodu problémov s kapacitou na testovanie a nedostatku osobných ochranných prostriedkov. Obmedzenie fyzického kontaktu a izolácia mali často negatívny vplyv na zdravie (najmä duševné zdravie) a na pohodu obyvateľov zariadení dlhodobej starostlivosti. Neformálni opatrovatelia, z ktorých väčšinu tvoria ženy, mali väčšie ťažkosti pri zosúlad'ovaní práce a starostlivosti. V niektorých krajinách profesionálni poskytovatelia podpory obmedzili svoje služby, čím sa ešte viac zvýšilo psychické zaťaženie opatrovateľov.

Verejné orgány reagovali na množstvo problémov zavedením viacerých krátkodobých opatrení na zachovanie poskytovania dlhodobej starostlivosti a ochranu životov používateľov a opatrovateľov. Úzka spolupráca sociálnych a zdravotníckych orgánov bola označená za mimoriadne dôležitý aspekt boja proti pandémie, avšak preskúmania SPC ukázali, že spolupráca medzi sociálnymi službami a systémami zdravotnej starostlivosti by sa mala posilniť.

Aj po skončení pandémie COVID-19 musia členské štáty aj vzhľadom na starnutie obyvateľstva v Európe pokračovať v úsilí o riešenie štrukturálnych výziev v súvislosti s dlhodobou starostlivosťou. Patrí medzi ne najmä to, ako: poskytovať cenovo dostupný a primeraný prístup k službám dlhodobej starostlivosti pre všetkých v núdzi; poskytovať kvalitné služby dlhodobej starostlivosti; zabezpečiť primeranú pracovnú silu v oblasti dlhodobej starostlivosti a podporovať neformálnych opatrovateľov; ako aj financovať systémy dlhodobej starostlivosti v časoch rastúceho dopytu po starostlivosti a znižujúcej sa pracovnej sily. Podrobnejšia analýza kľúčových spoločných výziev je k dispozícii v spoločnej správe o dlhodobej starostlivosti z roku 2021, ktorú vypracovali Výbor pre sociálnu ochranu a Európska komisia.

Príloha 1: Závery o jednotlivých krajinách vyplývajúce z mnohostranného dohľadu, ktorý uskutočnil EMCO

Príloha 2: Závery o jednotlivých krajinách vyplývajúce z mnohostranných preskúmaní vykonávaní, ktoré uskutočnil SPC

Príloha 3: Závery o jednotlivých krajinách vyplývajúce zo spoločných mnohostranných preskúmaní, ktoré uskutočnili EMCO a SPC